

נטלו טלפיים, וזכרותן עמהן, נטלו פרסות הרגל יחד עם העצם שבתוך הטלפיים, פפולה ונפדית עליהן, דהוי מום גמור.

מתיבי: נטלו קרניין וטלפיים וזכרותן עמהן פפולה ונפדית עליהן. וקשיא לרב חסדא דאמר נטלו קרנותן אין נפדית עליהן?

ומתריצין: לא קשיא: הא דאיתעקור איתעקורי, היכא שנעקרו הקרנים ושרשי הזכרות — העצם, ובמקום שנעקר נעשית גומא הרי זה מום גמור ונפדית עליהן.

הא דאין נפדית עליהן, דאיגום איגומי שנחתכו מלמעלה ושרשי נשאר.

ופרכין: ודאיגום איגומי מי פסלא? דהא אמרת דרב חסדא דאמר פסולה ואין נפדית, איירי בדאיגום.

ורמינהו: פרה אדומה שקרניה וטלפיה שחורים, יגוד — יחתוך, את אותו שחור ותהיה כשרה. שמע מינה דאיגום איגומי לא פוסל [שהרי פרה אדומה צריכה להיות "תמימה"].

ומתריצין: תרגמה זעירי: הא דקתני יחתוך, איירי מעלוי זכרותיהו שחותך במקום שהזכרות לא מגיע לשם. [שבחוד הקרן אין בו עצם מבפנים ואם השחרות לא מגיעה עד מקום העצם, יחתוך].

מתניתין:

דיין שוכבין, שגדולים כל כך עד שנראים שוכבים, כשל אשה.

אמה ולא מאמתו שהיתה גדולה בהרבה והיתה מותאמת לגובה גופו [שליש מגובהו].

שנינו במשנה: חוטמו גדול מאבריו, או קטן מאבריו:

תנא: כאצבע קטנה, אם חוטמו גדול או קטן ביחס לשאר אבריו בשיעור של רוחב אצבע קטנה הוי מום. ומשערין ליה בהשואה לחוטם של אדם אחר שגובהו כמוהו.

שנינו במשנה: הצימם והצמע:

תנא: אף הצימח.

לא הו ידעי רבנן מאי צימח?

שמעו להחוא טייעא — ערבי דהוה קאמר מאן בעי צימח? ואישתכח דהוה גדיא חזיזא חזיזא, שהיה בידו גדי שאוזניו ארוכות מאד.

אמר רב חסדא: עז שאין לה קרנים, ורחל שיש לה קרנים [שהוא ההיפך מהרגיל], כשרים לגבי מוצח שאין זה מום.

תניא נמי הכי: יש דברים שהן כמומין ואינן מומין, ושוחטין עליהן במקדש, דלא הוי מום, אבל לא במדינה.

ואלו הן: עז שאין לו קרנים, ורחל שיש לו קרנים. והצימח והצימם והצימע, שרק באדם הוי מום, דאינו שוה בזרעו של אהרן, אבל בבהמה לא.

אמר רב חסדא אמר אבימי: נטלו קרנותן וזכרותן עמהן, עצם שבתוך הקרניים, פפולה להקרבה. ואין נפדית עליהן, [בשאר קרבנות ולא בבכור] דלאו מום גמור הוא.

בינו לבין הציבור.

אתא לקמיה דאבוה, אמר ליה: אתן לך ד' מאה זוזי וזיל אהדר עוברא! שתדרוש בציבור שאסור להמתין מלהטיל מים בשביל צניעות [ולא ילמדו ממה שפרסו לך גלימה שצריך להמתין בשביל צניעות]. **את דאפשר לך, לפרוש סדין בשביל צניעות לפי שאתה חשוב. מאן דלא אפשר ליה, וימתין עד שילכו הציבור — וכי ליסתכן?**

מר בר רב אשי הוה שקיל ואזיל אנורא דגמלא על גשר, איצטריך ליה להטיל מים. הוה קא משתיין שם. אמרו ליה: המתך, חמותך, קאתיא! אמר לחו: אפילו באורנה, לתוך אוזנה הייתי משתיין אם לא היה לי מקום אחר, כדי שלא אסתכן.

אמרינן לעיל מעשה באחד שבקש להשתין ולא השתיין ונמצא כריסו צבה.

ומקשינן: **ותיפוק ליה משום עלקא, מנא לן שנגרם לו מחמת ההמתנה, אולי שזה עלוקה ולכן צבה כריסו?**

ומתרצינן: **בשותת, שלאחר מכן היה שותת טיפין טיפין בעת הטלת מים, שבודאי נגרם לו מחמת העיכוב.**

תנו רבנן: שני נקבים יש בו באדם, אחד מוציא שתן, ואחד מוציא זרע, ואין מרחק בין זה לזה אלא כקליפת השום. בשעה שאדם נצרך, אם נקבו זה לתוך זה מחמת העיכוב נמצא עקור!

כריסו צבה, שבטנו גדולה עד שהיא בולטת (17)

טיבורו יוצא, שטבורו בולט ואינו שוקע כשאר בני אדם (18).

נכפה, שנופל לארץ מחמת חולי, אפילו אחת לימים, שאינו נופל תדיר אלא פעם אחת לזמן מרובה.

או רוח קצרית באה עליו, רוח שד (19).

המאושבן, שביציו גדולים.

ובעל גבר, שגידו גדול.

גמרא:

אמר רבי אבא בריה דרבי חייה בר אבא: משתינין מים בפני רבים, דאף שדרך תלמיד חכם להיות צנוע, אבל להטיל מים לא להוי צנוע שמה ימתין ויסתכן. ואין שותין מים בפני רבים, דדרך תלמיד חכם להיות צנוע באכילה ושתייה.

תניא נמי הכי: משתינין מים בפני רבים. ואין שותין מים בפני רבים. ומעשה באחד שביקש, שהוצרך, להטיל מים ולא השתיין, ונמצא כריסו צבה.

שמואל איצטריך ליה, להטיל מים, בשבתא דרגלא, שהיו דורשין הלכות הרגל שלשים יום קודם החג. נגדו ליה גלימא, פרסו סדין

19. וברע"ב פירש: שרוחו קצרה מחמת מרה השחורה הגוברת עליו לפרקים ונשאר בלא הרגש.

17. רמב"ם בפהמ"ש.

18. רמב"ם פ"ח ה"ט.

אמר ריש לקיש: מאי דכתיב: "לא יהיה בך עקר ועקרה ובכהמתך".

אימתי לא יהיה בך עקר? בזמן שבכהמתך, שתשים עצמך כבהמה ולא תעכב עצמך להטיל מים בשביל צניעות.

אמר רבי יהושע בן לוי: מאי דכתיב: "לא יהיה בך עקר", שלא יהא ביתך עקר מן התלמידים. "ועקרה", שלא תהא תפלתך עקורה לפני המקום, וכשתתפלל על בנים תהא תפילתך נשמעת.

אימתי אין תפילתך עקורה כשאתה מתפלל על בנים? בזמן שאתה משיב עצמך כבהמה, שלא תמתין מלהטיל מים ותבא לידי עקרות ואין תפלתך נשמעת⁽²⁰⁾.

אמר רב פפא: לא ישתין מים [בבבל] לא על גבי כלי חרס [והוא הדין לשאר כלים] שמרוקנים אחר כך את הכלי לנהר. ולא על גבי מקום קשה, קרקע קשה שאינה בולעת והמי רגלים נשפכים לנהר.

דאמר רב הני מדרי דבבל, מקומות מדרון שבבבל, מהדרי מיא מוליכים את המי רגלים, לתוך הנהר בבבל והוא מגיע עד למעין עין עיטם שבארץ ישראל, שממנו מגיעים המים לבית טבילת כהן גדול⁽²¹⁾.

אמר אביי: האי איתתא לא תיקום להדיא באפי ינוקא, כשהיא מטלת מים לא תעמוד ממש כנגד התינוקות דחוצפה היא⁽²²⁾.

אגיסא, ואם פונה לצד אחר שאינה מכוונת

בפניו, לית לך בה.

תניא רבי שמעון בן גמליאל אומר: עמוד החוזר, כשאדם צריך לפנות ומשהה את נקביו ועל ידי כן הם חוזרים לבטנו, מביא אדם לידי הדרוקן, חולי מעיים. פילון החוזר, שצריך להטיל מים ומשהה עצמו, מביא אדם לידי ירקון, חולי ששמו ירקון.

אמר רב קטינא אמר ריש לקיש: דם רבה, מי שיש לו הרבה דם ואינו מקיז, שחין רבה, מרבה שחין. שכבת זרע רבה, שיש לו אשה ואינו משמש, צרעת רבה, מרבה צרעת. צואה רבה, שאינו נפנה לנקביו, הדרוקן רבה, חולי מעיים. מי רגלים רבין, ירקון רבה.

שנינו במשנה: רוח קצרית באה עליו.

והוינן בה: מאי ניהו?

ומשנינן: תנא: רוח בן נפלים באה עליו. רוח שטות על ידי שד.

שנינו במשנה: המאושבן, ובעל גבר.

תנא: משובן, הוא בביצים, שהם גדולים. ובעל גבר, הוא בגיד, שהוא גדול.

תנא: משובן זה הקיין, הנרבתן זה בעל קיק. קיין הוא בביצים, גרבתא הוא בגיד.

והוינן בה: ועד כמה? יהיו גדולים שנפסל על ידי כן.

21. וברבינו גרשום כתב: ויהיו שותין ממנו.

22. ואף שאין מגלה עצמה, תוס'.

20. וגם אז יבאו לביתך תלמידים שגם הם לא יחששו שמא יצטרכו לנקביהם ולא יוכלו לצאת [עיון יעקב].

לו ביצים איירי קרא, האי "חסר אשך" מיבעי ליה למיכתב? ומדכתב קרא "מרוח אשך" משמע שנמרחו אשכיו. לכך תני רבי ישמעאל: שנמרחו אשכיו.

וטעמא דרבי עקיבא הוא: משום דקשיא ליה לרבי עקיבא, על דבריו של רבי ישמעאל: האי מ"מרוח אשך" מיבעי ליה? דהא מ"ם ד"מרוח" היא משורש המילה והיה צריך להוסיף מ"ם לפני המילה "מרוח" כמו "ממולח". לכך תני רבי עקיבא: שהרוח באשכיו.

וטעמא דרבי חנינא בן אנטיגנוס הוא: משום דקשיא ליה לרבי חנינא בן אנטיגנוס על דבריו של רבי עקיבא: האי "רוח אשך" מיבעי ליה? ומאי טעמא כתב "מרוח אשך". לכך תני רבי חנינא בן אנטיגנוס: שמראוי חשוכין.

וכיצד מתפרש הכתוב? קסבר גורעין ומוסיפין, דמתיבת "מרוח" גורעין חי"ת, ואות אל"ף מתיבת "אשך", ומוסיפין על תיבת מרוח, במקום החי"ת — אל"ף. ובתיבת "אשך" במקום האל"ף — אות חי"ת, וכאילו נאמר "מראו חשך".

ופרכינן לרבי חנינא בן אנטיגנוס: דאם כן "מרוח אשך" היינו בושי, דתנן לקמן [מה] ב[דפסול. ולמה נשנה שוב? (24)

ומתריצין: רבי חנינא בן אנטיגנוס לא תני

מחוי רב יהודה עד רכובה, שנתארך הגיד או הכיס עד ארכובה שלו.

תניא רבי אליעזר בן יעקב אומר: אם הגיע עד רכובה פסול, למעלה מן הרכובה כשר.

איבא דאמרי: עד רכובה עדיין כשר, מן הרכובה ואילך פסול⁽²³⁾.

מתניתין:

אין לו ביצים, או אין לו אלא ביצה אחת. זהו "מרוח אשך" האמור בתורה.

רבי ישמעאל אומר: כל שנמרחו אשכיו, שנימוחו ביציו.

רבי עקיבא אומר: כל שרוח באשכיו, ועל ידי זה ביציו נפוחים.

רבי חנינא בן אנטיגנוס אומר: כל שמראוי חשוכין, שהוא שחור ככושי. [ולא איירי קרא כלל בביצים].

גמרא:

ומבארין מאי טעמא דרבי ישמעאל דפליג אתנא קמא?

משום דקשיא ליה לרבי ישמעאל אי בשאין

24. בראש"ל צ על משניות הקשה דמאי קשיא לגמ', דהא איצטריך למיתני משום שאר התנאים שנחלקו על ר"ח בן אנטיגנוס שאף הם מודים דכושי פסול?

23. ומבאר החזו"א דקבלה היתה בידם שרבי יהודה הראה "עד רכובה", אבל לא קים להו האם עד רכובה כשר, ויותר מזה פסול, או עד רכובה נמי פסול. ועל זה מייתי ברייתא דרבי אליעזר בן יעקב.

לקמן בושׁי.

מתניתין:

כהן שהוא מקיף בקרסוליו, שברכיו עקומות לחוץ ועל ידי כן קרסוליו לפנים, וקרסוליו נוקשים זה לזה בשעת הילוכו.

ובארכובותיו, שרגליו למטה עקומות כלפי חוץ ומרוחקות זו מזו, ועל ידי כן ברכיו למעלה עקומות כלפי פנים ונוקשות זו לזו בעת הילוכו. ובעל הפיקין והעיקל, והמשנה מפרשת:

מח-א

איזהו העיקל?

כל שהוא מקיף פרסותיו, שכשהוא יושב ומחבר את כפות רגליו זו לזו, ואין ארכובותיו נושקות זו לזו, ואין ברכיו מתחברות זו לזו, שעקומות הן כלפי חוץ⁽²⁵⁾.

ובעל פיקה היינו שפיקה יוצא מגודלו, שיש לו חתיכת בשר [עגולה כעין "פיקה"] שיוצאת מאגודלו ביד או ברגל.

עקיבו יוצאה מאחוריו, שעקב רגלו בולט כלפי חוץ, ונראה כאילו השוק עומדת באמצע כף הרגל.

פרסותיו רחבות כשל אווז, שכף רגלו קצרה כשל אווז ואין ארכה יתר על רחבה.

אצבעותיו מורכבות זו על זו, בידיו או ברגליו.

או שאצבעותיו קלוטות, שמדובקות זו לזו. הרי אם הן מחוברות רק למעלה, עד הפרק האמצעי של האצבעות, כשר. ואם הן מחוברות למטה מן הפרק האמצעי, לצד הצפרניים, וחתכה, והפרידם זו מזו, כשר.

היתה בה בידו או ברגלו אצבע יתרת וחתכה, אם האצבע היתרת יש בה עצם פפול, שעתה הרי הוא מחוסר אבר. ואם לאו, שלא היה בה עצם, כשר, דאינה אלא תלתול בעלמא, והואיל וחתכה כשר.

יתר בידיו וברגליו שיש ושש, שיש לו בכל יד ובכל רגל שש אצבעות. וביחד הם עשרים וארבע⁽²⁶⁾, בזה נחלקו תנאים.

רבי יהודה מכשיר, דאין זה מום. הואיל וכל מנין אצבעותיו שוין⁽²⁷⁾.

וחכמים פוסלים, דאף על פי שהם שווים שבכל אחת ואחת יש שש, מכל מקום הוי מום ופסול.

השולט בשתי ידיו, שיש לו כח בימינו כבשמאלו — רבי פוסל, דסבירא ליה שהוא שוה בשתיהן מחמת כחישותא דימין. וחכמים מכשירין, דסברי דשמאל בריאה ביותר, ואין זה מכח חלישות ימין.

גמרא:

כתיב: "או איש אשר יהיה בו שבר רגל או שבר יד".

25. איש מדון ואצבעות ידיו ואצבעות רגליו שש שש עשרים וארבע

25. עיין חזו"א סי' כו ס"י שיש הבדל בין זה למקיש בקרסוליו.

27. רש"ש ותפא"י. ובפדמ"ש להרמב"ם כתב

26. ונקט לישנא דקרא [שמאל ב' כא, כ] "ויהי